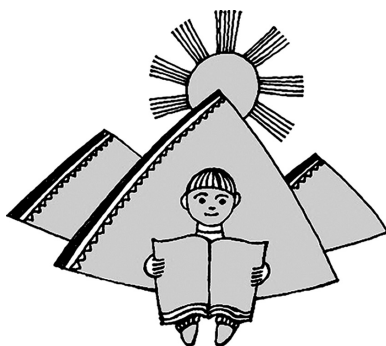

**Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»**

Гірська школа Українських Карпат

НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ З ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК

№ 20
2019

**Івано-Франківськ
2019**

**Засновник та видавець – державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»**
Видається з 2006 року

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор: Галина Білавич

Відповідальний секретар: Інна Червінська

Ігор Цепенда	Олена Біда (м. Берегово)
Оксана Блавт (м. Львів)	Наталія Благун
Наталія Богданець-Білоskalенко (м. Київ)	Войцех Валят (Республіка Польща)
Володимир Боднар (м. Київ)	Тетяна Завгородня
Тетяна Горпніч (м. Тернопіль)	Оксана Кондур
Микола Євтух (м. Київ)	Тетяна Котик
Віталій Кононенко	Неллі Лисенко
Олександр Кучай (м. Київ)	Борис Максимчук (м. Ізмаїл)
Пьотр Мазур (Республіка Польща)	Алія Момбек (Казахстан)
Мар'яна Марусинець (м. Київ)	
Ірина Пальшкова (м. Одеса)	
Ришард Пенчковскі (Республіка Польща)	
Світлана Романюк (м. Чернівці)	Тетяна Федірчик (м. Чернівці)
Надія Федчишин (м. Тернопіль)	Марія Чепіль (м. Дрогобич)
Андрій Яблонський (м. Миколаїв)	

Літературні редактори: Ірина Гуменюк

Лілія Копчак

Технічні редактори: Ярослав Никорак

Олеся Власій

Адреса редакційної колегії: «Гірська школа Українських Карпат», ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000. Тел. (0342) 53-15-74, fax (0342) 53-15-74.

E-mail: mountainschool@pnu.edu.ua; <http://scijournals.pnu.edu.ua/index.php/msuc>.

Внесено до Переліку наукових фахових видань України наказом Міністерства освіти та науки, молоді і спорту України № 54 від 25.01.2013 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого ЗМІ серія КВ № 18273-7073ПР від 05.09.2011 р.

Друкується за ухвалою вченої ради державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 5 від 28 травня 2019 р.)

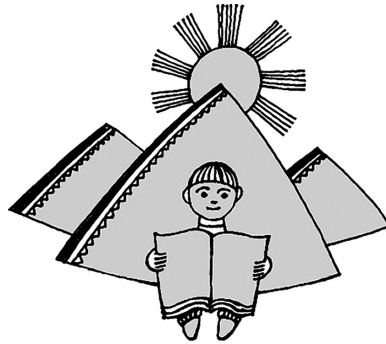
Сторінки журналу відкриті для дискусійних матеріалів, а тому їх зміст не завжди відображає погляди редакційної ради.

При передруці матеріалів посилання на це видання обов'язкове.

ГІРСЬКА ШКОЛА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ. 2019. № 20. 132 С.

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019
© «Гірська школа Українських Карпат», 2019

**Public higher education institution
«Vasyl Stefanyk Precarpathian National University»**

Mountain School of Ukrainian Carpaty

SCIENTIFIC EDITION ON PEDAGOGICAL SCIENCES

No. 20
2019

Ivano-Frankivsk
2019

**Founder and publisher – Public Higher Education Institution
«Vasyl Stefanyk Precarpathian National University»
Issued since 2006**

EDITORIAL BOARD

Editor in chief: Halyna Bilavych

Executive secretary: Inna Chervinska

Igor Tsependa	Olena Bida (Beregovo)
Oksana Blavt (Lviv)	Nataliya Blagun
Nataliya Bohdanec-Biloskalenko (Kyiv)	Volodymyr Bondar (Kyiv)
Wojciech Walat (Poland)	Tetiana Horpinich (Ternopil)
Tetyana Zavhorodnya	Mykola Evtukh (Kyiv)
Oksana Kondur	Vitaliy Kononenko
Tetyana Kotik	Oleksandr Kuchay (Kyiv)
Nelly Lysenko	Borys Maxymchuk (Izmail)
Peter Mazur (Poland)	Marianna Marusinets (Kyiv)
Aliya Mombek (Kazakhstan)	Irina Palshkova (Odesa)
Ryszard Pęczkowski (Poland)	Svitlana Romaniuk (Chernivtsi)
Tetiana Fedirchuk (Chernivtsi)	Nadiya Fedchyshyn (Ternopil)
Maria Chepil (Drohobych)	Andrii Yablonskyi (Mykolayiv)

Literary editors: Iryna Humeniuk
Liliya Kopchak

Technical editors: Yaroslav Nykorak
Olesia Vlasii

Address of editorial staff: «Mountain School of Ukrainian Carpaty», public higher education institution «Vasyl Stefanyk Precarpathian National University», 57 Shevchenko Street, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000. Tel. (0342) 53-15-74, fax (0342) 53-15-74.
E-mail: mountainschool@pnu.edu.ua; <http://scijournals.pnu.edu.ua/index.php/msuc>.

The journal is added to the «List of scientific professional publications of Ukraine, in which the results of dissertations for the degree of doctor and candidate of sciences can be published». Order № 54 by Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine from 01.25.2013.

Certificate of publishing media State registration series KV №18273-7073 PR from 05.09.2011.

It is published by the approval of the Academic Council of the State Higher Education Institution «Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk» (record No. 5 of May 24, 2019). The articles in the magazine are open to discussion, therefore, their content does not always reflect the views of the Editorial Board. Reference to this publication is required when reprinting the material.

MOUNTAIN SCHOOL OF UKRAINIAN CARPATY. 2019. No. 20. 132 Pg.

© PHEI «Vasyl Stefanyk Precarpathian National University», 2019

© «Mountain School of Ukrainian Carpaty», 2019

Маріанна Леврінц,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри філологічних дисциплін,
Закарпатський угорський інститут ім.Ракоці Ференца II,
(м.Берегово, Україна)

Marianna Levrinc,

PhD in Education, Associate Professor,
Department of Philology,
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute,
(Beregovo, Ukraine)
marianna@kmf.uz.ua
ORCID ID: 0000-0002-2206-7113

УДК : 371.3:811.111: Л:86

ГУМАНІЗМ ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У США

Анотація. Філософія гуманізму становить методологічну основу американської освітньої системи. Проте особливості впливу теоретико-філософських положень гуманізму на фахову підготовку вчителів ІМ (іноземних мов) у США досліджені недостатньо. Мета статті полягає у вивченні концептуальних положень теорії гуманізму, у виявленні її впливу на підготовку вчителів ІМ у США та у визначенні її місця і ролі в американській системі підготовки вчителів ІМ. Дослідження виконане із застосуванням методів аналізу, інтерпретації науково-практичного доробку, синтезу, класифікації, порівняння, за допомогою яких здійснюється співставлення теоретичних та практичних підходів до підготовки педагогічних фахівців у галузі ІМ, узагальнення передового досвіду, представленого у працях американських освітян.

Проведене нами дослідження засвідчило, що основоположні ідеї філософії гуманізму щодо формування цілісної особистості педагога лежать в основі американської системи підготовки вчителів, залишаючись надзвичайно актуальними й нині. У вузькому розумінні гуманізм розглядається як підхід до фахової підготовки вчителів (humanistic based teacher education) у системі педагогічної освіти США. У ширшому сенсі гуманізм становить концептуальну основу фахової підготовки вчителів, засадничий принцип філософії освіти, а також важливу науково-практичну проблему. Першочергове завдання системи педагогічної освіти у розрізі гуманізму становить всебічний розвиток особистості педагога. Цінностями гуманістичної освіти є турбота про людську гідність, автономність, рівноправність і належність. Оптимізація педагогічної освіти передбачає, поряд із формуванням професійних знань та компетентностей, розвиток професійно значущих особистісних якостей майбутніх учителів, педагогічно доцільних форм взаємодії та стосунків між учасниками навчального процесу. У світлі гуманістичного підходу відбувається перегляд ролей учителя, місією якого є фасилітація навчання, тобто сприяння у виявленні учнями власних інтересів, здібностей, автономності тощо.

У прикладній лінгвістиці переосмислення теоретико-практичного доробку гуманізму втілюється в оновленні підходів до викладання ІМ, було запропоновано конкретні навчальні технології, методи і прийоми навчання, які міцно прижились у методичному репертуарі. На нашу думку, майбутні вчителі ІМ, більшість із яких є ознайомленими із засадами гуманізму, мають реалістичне уявлення щодо їх реалізації в навчальному процесі, на відміну від студентів інших спеціальностей. Подальшими перспективами дослідження вважаємо емпіричну перевірку доцільності реалізації гуманістичних принципів у підготовці вчителів ІМ.

Ключові слова: гуманізм, підготовка вчителів, іноземні мови, система педагогічної освіти США.

HUMANISM AS A CONCEPTUAL FOUNDATION OF FOREIGN LANGUAGE TEACHER EDUCATION IN THE USA

Abstract. Humanistic philosophy is one of the foundational elements of the American educational system's methodology. Nevertheless, the problem of influence of theoretical-philosophical underpinnings of humanism on foreign language teacher education is underrepresented in the relevant academic literature. Thus, the present paper analyses conceptual orientations of the theory of humanism, highlighting its impact on foreign language teacher preparation, as well as its role and place in the American system of teacher education. To this end complementary research methods are applied, such as analysis, synthesis, interpretation, classification, comparison on the basis of which the theoretical and practical approaches to foreign language teacher preparation are elucidated.

The key themes of humanistic philosophy pertaining to the holistic development of prospective teacher's personality and advancement of human potential have been present in the American education for an extended period of time and their

values are still widely recognized today. Several planes of analysis of the humanistic teacher education are discernable in the academic literature. In the narrow sense, humanism is viewed as an approach or model in the system of teacher education, generally known as humanistic based teacher education. In a wider sense, humanism constitutes the conceptual foundation of teacher education, pivotal principle of educational philosophy and an important theoretical and practical problem. At the fore of humanistic teacher education is the overall development of teacher's personality, self-actualization, autonomy, equity, and sense of belonging. In the humanistic educators' understanding, quality teacher education is not reduced to professional knowledge and profession-related competencies development. One of the major concerns is seen in the development of prospective teachers' personal qualities, pedagogically-sound forms of interaction and relationships among the protagonists of educational process.

In the light of humanistic philosophy reconsideration is given to teachers' roles, whose primary mission is seen in the facilitation of learning, assisting learners in realizing their personal potential, capabilities, interests, bolstering learner autonomy etc. Closely aligned with humanistic education is student-centered paradigm. By the same token, learners are also expected to assume new roles, whereby they are vested with greater responsibility and autonomy in initiating, regulating, and controlling instructional processes.

Gaining foothold in applied linguistics ideas of humanistic education have made their way into the field of foreign language teaching, leading to the reassessment of its current practices and principles. As a result, new methods and techniques have enriched language teaching repertoire. Due to the specific nature of the foreign language as a discipline, key tenets of humanistic education have become deeply rooted among effective instructional practices. In our opinion, most of the prospective foreign language teachers have certain practical experience of engaging with humanistic principles gained in the foreign second/language lessons. Thus, they hold more realistic views with regard to the potentials and pitfalls of incorporating humanistic ideas in the instructional process, as compared to other majors.

Overall, there is general paucity of research convincingly demonstrating the effectiveness of including humanistic tenets in foreign language teacher education, which serves as one of the possible avenues for further research.

Keywords: humanism, humanistic education, teacher education, foreign languages, the system of foreign language teacher education in the USA.

ВСТУП

Постановка проблеми. Філософсько-епістемологічне сутнісне наповнення педагогічної освіти США визначається сукупністю теоретичних впливів. Багатогранну концептуальну основу системи педагогічної освіти США становлять філософія пост-модернізму, соціалконструктивізму, критичної педагогіки, а також теорія гуманізму. Гуманізм залишається наскрізною лінією світового освітнього дискурсу протягом тривалого часу, визначаючи особливості розвитку освітніх систем та підготовки педагогів. Проте особливості впливу теоретико-філософських положень гуманізму на фахову підготовку вчителів ІМ вивчається недостатньо. Аналіз джерельної бази засвідчує наявність неоднозначних трактувань та прогалин у вивченні ролі та місця гуманізму в системі підготовки вчителів ІМ у США. Вважаємо, що вивчення прогресивного зарубіжного досвіду організації підготовки вчителів ІМ у США із виділенням його позитивних напрацювань є важливим кроком на шляху до вдосконалення вітчизняної системи педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До вивчення проблеми системи педагогічної освіти США неодноразово звертались як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Системний аналіз проблеми фахової підготовки вчителів у США здійснено в докторських дисертаціях Кошманової Т., Шандрук С. Комплексний аналіз питання підготовки вчителів у США здійснено в працях Задорожної І., Корнієнко В., Ларіної Т., Муқан Н., Нагач Н., Рибачук К., Роман Р., Садовець О., Сисоєвої С., Сулим-Карлір І. тощо. Проблема підготовки фахівців філологічного профілю, зокрема вчителів ІМ у США, висвітлюється в роботах Бідюк Н., Іконнікової М., Кокор М., Пасинкової І., Тарнопольського О., Черній Л. Масштабний внесок у розробку проблеми підготовки вчителів у США здійснено такими американськими дослідниками, як Дарлінг-Гемонд Л., Кохран-Сміт М., Зайхнер К., зокрема вчителів ІМ – Борг С., Нунан Д., Річардс Д., Фріман Д., Ларсен-Фріман Д. та ін. Проблеми гуманізму й гуманізації педагогічної освіти розглядаються американськими ученими: Еліас М., Московіц Г., Ло Л., Патерсон Х., Перкі В., Роджерс К., Скотт К. та ін.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Мета статті полягає у вивченні концептуальних положень теорії гуманізму, у виявленні її впливу на підготовку вчителів ІМ у США та у визначенні її місця й ролі в американській системі підготовки вчителів ІМ.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вирішенню означеної мети сприяли комплементарні теоретичні методи дослідження, зокрема аналіз та інтерпретація науково-практичного доробку з означеної проблеми, методи синтезу, класифікації, порівняння, за допомогою яких здійснювалося співставлення теоретичних та практичних підходів до підготовки педагогічних фахівців у галузі ІМ, узагальнення передового досвіду, представленого у працях американських освітян.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Гуманізм для американської системи освіти та підготовки вчителів є наріжним каменем, закладеним у її фундамент в період становлення. За свідченням Купмена Г., філософія гуманізму становить методологічну основу освітньої системи країни, охоплюючи її початковий, середній та вищий щаблі, відображаючись відповідним чином у змісті та навчальних підходах (Коортман Г., 1987, р. 238). Найяскравішим прикладом утілення філософії гуманізму у США є прогресивістський освітній рух (progressive education movement), головним ініціатором

якого став Джон Дьюї. Вченого також згадують як батька прогресивістської освіти та гуманізму в Америці. Під керівництвом Дьюї Дж. було також засновано Американську гуманістичну спілку (American Humanist Association).

1960-1970х рр. на теренах педагогічної освіти США з новою силою утверджується філософія гуманізму як реакція на біхевіоризм, якому вчені протиставили формування цілісної особистості та зростання особистісного потенціалу (Chen P., & Schmidtke C., 2017, p.118).

Передумовами, які створили сприятливий ґрунт для розвитку гуманізму, стали соціально-економічні умови повоєнного часу, в яких перебувала країна. Після людських жертв Другої світової війни та Великої депресії у 1950-60х рр. у США поступово почав наростати соціально-економічний добробут, різко зросла народжуваність, поживався інтерес до виховання та освіти молоді (Samuels P., 2013, p. 3). У 1960-70х рр. гуманізм в освіті почав розглядатись як чинник, який може пробудити інтерес учителів та учнів до освіти (Rogers C., & Freiberg H., 1994; Chen P., & Schmidtke C., 2017).

Ідеологами та яскравими представниками гуманізму в освіті стали американські науковці Абрагам Маслоу та Карл Роджерс, які вбачали головну мету освіти в розвитку самоактуалізованої особистості. Послідовники гуманізму рішуче засуджують стандартну, механістичну модель освіти із властивими їй звітностями та статистичними вимірюваннями, без урахування індивідуальних потреб і контекстуальних умов (Law L., 2015). Для гуманістів особистісна самоактуалізація є не менш важливою, ніж навчальна успішність та інтелектуальний розвиток учнів (Moskowitz G., 1978).

Рисами гуманістичної освіти є піклування про людську гідність, автономність, рівноправність. Для того, щоб допомогти учням самоактуалізуватись, учителю необхідно сприяти емоційному та інтелектуальному розвитку учнів, самостійності та самокерованості у навчанні (Elias J., & Merriam S., 2005).

У розумінні гуманістів особистість учителя є чи не найважливішим чинником, який сприяє забезпеченню продуктивності освітніх процесів. Водночас значна предметна зорієнтованість програм та нівелювання особистісних якостей не сприяє становленню гармонійної самоактуалізованої особистості майбутнього вчителя. Важливість емпірично обґрунтованих дисциплінарних знань є беззаперечною, але якісна педагогічна освіта не може обмежуватись ними. Таким чином, всебічний розвиток особистості педагога в розрізі гуманізму становить першочергове завдання системи педагогічної освіти.

Оптимізація педагогічної освіти передбачає, поряд із формуванням професійних знань та компетентностей, розвиток професійно значущих особистісних якостей майбутніх учителів, педагогічно доцільних форм взаємодії та стосунків між протагоністами навчального процесу. Тому реформування педагогічної освіти передбачає розширення її цільового компонента за рахунок двох аспектів: 1) підготовка вчителів включає як когнітивний, так і афективний розвиток; 2) розвиток компетентності у майбутніх учителів до діагностування та врахування афективних потреб учнів (Patterson S., & Purkey W., 1993, p. 152)

У світлі гуманістичного підходу відбувається перегляд ролей учителя, який покликаний виконувати функцію фасилітатора навчання, тобто допомагати учням у виявленні власних інтересів, здібностей, сприяти самокерованості або автономності у навчанні. Вчителю необхідно виявляти повагу до особистості учня, його внутрішнього світу думок і почуттів.

Роль учнів у навчально-виховному процесі також переосмислюється під впливом ідей гуманізму. Внутрішньо споріднені положення гуманізму та студентоцентризму надають учню роль активного учасника, який власноруч ініціює й оцінює навчальну діяльність та успішність, займається самоаналізом з метою самоактуалізації (Stephens G., 2015).

До творчого переосмислення теоретичного доробку гуманізму вдалились також прикладні лінгвісти, розробляючи нові підходи до навчання ІМ і активно втілюючи його принципи положення в практику викладання ІМ. Саме в галузі лінгводидактики, на відміну від інших освітніх галузей, було запропоновано конкретні навчальні технології, методи і прийоми навчання, які міцно прижились у методичному репертуарі. Власне, для майбутніх учителів ІМ, які володіють досвідом вивчення ІМ на засадах гуманізму, принципи гуманістичної освіти є не абстрактними, незрозумілими категоріями, а цілком реальними педагогічними явищами, які наповнюють іншомовне навчальне середовище.

Навчання ІМ відбувається у студентоцентристській парадигмі, зосереджуючись на афективному та емоційному компонентах навчання, не применшуючи при цьому значення когнітивного аспекту. Навчальний матеріал і техніки обираються з урахуванням ставлення до них учнів, а також до мови, що вивчається, її культури, однокласників, учителя, навчальної ситуації та атмосфери навчального середовища.

Підсумовуючи особливості афективно-гуманістичного підходу, Селс-Мерсія М. виділяє його наступні характеристики:

- а) повага до особистості студента, викладача та світу їх почуттів;
- б) особистісно значуще для учня спілкування іноземною мовою;
- в) на уроках широко застосовується навчання у групах і парах;
- г) класна атмосфера є більш важливою, ніж навчальний матеріал або методи навчання;
- д) для успішного навчання необхідні взаємопідтримка та взаємодія між учнями;
- ж) навчання ІМ розглядається як процес самореалізації;
- з) вчитель виконує роль радника або фасилітатора (Celce-Murcia M., 1991, p. 5).

Серед основних методів гуманістичного підходу найбільшою популярністю користувались общинне вивчення мови (Community Language Learning, Curran Ch., 1972), тихий метод (the Silent Way, Gattegno G., 1972) та сугестопедія (Лозанов Д. 1979).

Аналізуючи переваги підходів до викладання ІМ, заснованих на положеннях гуманізму, Московіц Г. пропонує навчати іноземних мов у спосіб, який дозволяє учням розвивати більш позитивне ставлення до своєї індивідуальності та своїх однокласників, розкривати власні інтереси, підвищувати самоповагу та краще зрозуміти себе. На думку автора, це сприяє зростанню мотивації учнів, а отже, й академічній результативності (Moskowitz G., 1978, p.13).

Основоположні ідеї філософії гуманізму щодо формування цілісної особистості педагога, як свідчить ретроспективний аналіз, лежать в основі американської системи підготовки вчителів, залишаючись надзвичайно актуальними й нині. Гуманізм знаходить відгук у системі педагогічної освіти США у тому чи іншому вигляді, становлячи засадничий принцип філософії освіти та фахової підготовки педагогів, модель фахової підготовки вчителів (humanistic based teacher education) і важливу науково-практичну проблему.

За свідченням американських дослідників системи педагогічної освіти Роджерса К. і Скотта К., концептуальна зорієнтованість найуспішніших програм фахової підготовки вчителів країни базувалась на гуманістичній та критично-соціальній парадигмах, де фахова підготовка становила єдине ціле із особистісним зростанням. Як приклад, автори називають наступні програми: Банк Стріт коледж (Bank Street College, 1930 – період заснування), Програма підготовки вчителів Школа Перспектив (the Prospect School Teacher Education Program, 1968-1990), Новий Коледж Колумбійського педагогічного коледжу (New College (1932-1939) of Columbia Teachers College), Вищий педагогічний навчальний заклад м. Патні (the Putney Graduate School of Teacher Education, 1950-1965). У вищезгаданих програмах особливий акцент робиться на формуванні особистості майбутнього вчителя, самопізнанні, самоусвідомленні та розумінні своєї унікальності. Формування самоусвідомлення й самопізнання здійснювалось із використанням ретроспекції та вивчення минулого досвіду, взаємодії з навколишнім середовищем, спостереженням за поведінкою дітей. Важливою технікою навчання вважалась рефлексія (Rodgers C., & Scott K., 2008, p. 744-751).

70-х рр. XX ст. під впливом теоретичних напрацювань психологів гуманізму в Америці оформлюється підхід до фахової підготовки вчителів, який одержав назву «гуманістично зорієнтована освіта вчителів» (humanistic based teacher education). Принциповою позицією теоретично-практичного підходу стало зосередження на індивідуальності вчителя та його особистісному зростанні. Прихильники гуманістично зорієнтованого підходу протиставляли своє бачення сутності підготовки вчителя компетентнісно зорієнтованому підходу (competency-based teacher education), який мав прескриптивний характер, виділяючи перелік компетенцій і нормативів. Для освітніх гуманістів ключовими є унікальність і гідність індивіда. Тому підготовка вчителів не може обмежуватися формулюванням стандартизованих навчально-професійних компетенцій (Joyce B., 1975, p. 130-132).

Про популярність проблем, порушених прихильниками гуманізму, свідчить обсяг останніх досліджень, здійснених науковцями країни, у предметному колі яких є становлення особистості педагога [10], гуманізація підготовки вчителів (Patterson C., & Purkey W., 1993) і т. ін.

На сучасному етапі система педагогічної освіти США продовжує наслідувати гуманістичні традиції, доповнені соціал-критичним філософським баченням. Роджерс К., Скотт К. наступним чином підсумовують фундаментальні принципи, властиві сучасним програмам професійної підготовки педагогів у США: 1) учителі повинні займатися самопізнанням, усвідомлювати власні професійно значущі переконання, цінності та упередженість; 2) учителі повинні критично ставитись до себе, а також усвідомлювати привілеї та несправедливість у власному статусі та становищі учнів; 3) учителям необхідно вивчати свої соціальні перспективи; 4) учителям необхідно рефлексивно розглядати свій навчальний досвід, починаючи з дитинства, та зрозуміти, яким чином цей досвід вплинув на їхні погляди на професію вчителя; 5) учителям необхідно бути обізнаними із поглядами, які відрізняються від власних (Rodgers C., & Scott K., 2008, p. 749). Спільною місією, яка поєднує програми підготовки вчителів у США, є допомога студентам в особистісному та професійному зростанні, самовизначенні, керуванні мотивацією, формуванні критичного світогляду та професійної позиції (Rodgers C., & Scott K., 2008, p. 751).

Як окремий підхід у системі освіти країни гуманізм відступає на задній план з низки іноді необґрунтованих причин, а саме:

- через нерозмежування світського гуманізму (громадянський рух у США, який ототожнюється з атеїзмом) і освітнього; деякі батьки виступили проти гуманізму, керуючись релігійними переконаннями та страхом девальвації моральних цінностей;
- представникам гуманізму в освіті, на жаль, не вдалось досягти чіткого формулювання відповідних принципів навчання й виховання, тому питання, яким чином гуманістичний підхід повинен втілюватись у шкільній практиці, залишається відкритим (Chen P., & Schmidtke C., 2017, p. 120-121).

Зважаючи на тенденційність американської системи освіти до стандартизації, а також першочерговість когнітивного розвитку, зосередженість на афективному компоненті навчання вбачалась контрпродуктивною академічній успішності. Знайшлись навіть ті, хто розгледів загрозу у зверненні до особистості майбутнього вчителя, індивідуалізації, побоюючись, що це призведе до егоїзму та ігнорування вчителями нагальних соціальних проблем.

Гуманістично зорієнтована освіта вчителів як окремий підхід не набула широкої популярності в американській системі педагогічної освіти. Критики підходу зазначали, що підготовка вчителів повинна відбуватись не лише з урахуванням особистісних ресурсів, а й того соціального середовища, в якому відбувається професійне становлення педагогів. Водночас принциповість звернення до особистості майбутнього вчителя, його самоактуалізації та зростання лягли в методологічну основу педагогічної освіти, понині не втрачаючи своєї актуальності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, проведене нами дослідження засвідчило, що основоположні ідеї філософії гуманізму щодо формування цілісної особистості педагога залишаються надзвичайно актуальними й нині. У вузькому розумінні гуманізм розглядається як підхід до фахової підготовки вчителів (humanistic based teacher education) у системі педагогічної освіти США. У ширшому сенсі гуманізм становить концептуальну основу фахової підготовки вчителів, засадничий принцип філософії освіти, а також важливу науково-практичну проблему. Першочергове завдання системи педагогічної освіти у розрізі гуманізму становить всебічний розвиток особистості педагога. Цінностями гуманістичної освіти є турбота про людську гідність, автономність, рівноправність. Оптимізація педагогічної освіти передбачає, поряд із формуванням професійних знань та компетентностей, розвиток професійно значущих особистісних якостей майбутніх учителів, педагогічно доцільних форм взаємодії та стосунків між протагоністами навчального процесу. У прикладній лінгвістиці переосмислення теоретико-практичного доробку гуманізму втілюється в оновленні підходів до викладання ІМ.

Перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо емпіричну перевірку доцільності реалізації гуманістичних принципів у підготовці вчителів ІМ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Celce-Murcia, M. (1991). *Teaching English as a second or foreign language* (2nd ed.). Boston, Massachusetts: Heinle and Heinle Publishers.
- Chen, P., & Schmidtke, C. (2017). Humanistic Elements in the Educational Practice at a United States Sub-Baccalaureate Technical College. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*, 4, Is. 2, 117-145.
- Elias, J., & Merriam, S. (2005). *Philosophical foundations of adult education* (3rd ed.). Malabar, FL: Krieger.
- Joyce, B. (1975). Conceptions of man and their implications for teacher education. In K. Ryan (Ed.). *Teacher education, 74th yearbook of the National Society for the Study of Education*. Chicago: University of Chicago Press, 111-145.
- Koopman, G. (1987). The Thread of Humanism in the History of American Education. *Journal of Curriculum and Supervision*, 2, Is.3, 233 - 247.
- Law, L. (2015). *Humanizing education: Teacher leaders influencing pedagogical change* (Unpublished doctoral dissertation). Iowa State University, Iowa.
- Moskowitz, G. (1978). Caring and sharing in the foreign language class. Rowley, MA: Newbury House.
- Patterson, C., & Purkey, W. (1993). The preparation of humanistic teachers for next century schools. *The Journal of Humanistic Education and Development*, 30, 147-155.
- Rogers, C., & Freiberg, H. (1994). *Freedom to learn* (3rd ed.). New York, NY: Maxwell Macmillan International.
- Rodgers, C., & Scott, K. (2008). The development of the personal self and professional identity in learning to teach/ In Cochran-Smith, M. and Feiman-Nemser Sh., (Eds.) *Handbook of Research in Teacher Education*. Mahway, NJ: Lawrence Earlbaum, 1, 732 - 755.
- Samuels, P. (2013). 20th-Century Humanism and 21st-Century Technology: A Match Made in Cyberspace. *English Teaching Forum*, 3, 2-19.
- Stephens, G. (2015). Uncertified and teaching: Industry professionals in career and technical education classrooms. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*, 2(2), 119-135.

Статтю подано до редколегії 08.02.2019 р.
Рекомендовано до друку 28.02.2019 р.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

- Біда Олена** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології, Закарпатський угорський інституту ім. Ференца Ракоці II (м. Берегово, Україна)
- Білавич Іван** – кандидат педагогічних наук, викладач І клініки анестезіології і інтенсивної терапії Варшавського медичного університету (м. Варшава, Республіка Польща)
- Вовк Мирон** – кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки початкової освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Гуменюк Ірина** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Дзьон Юлія** – магістрант, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Зеленчук Іван** – кандидат фізико-математичних наук, методист районного методичного центру відділу освіти Верховинської районної державної адміністрації (смт. Верховина, Івано-Франківська обл., Україна)
- Зозуляк-Случик Роксоляна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Ієвлєв Олександр** – кандидат технічних наук, доцент кафедри педагогіки та соціального управління, Національний університет «Львівська політехніка» (м. Львів, Україна)
- Клепар Марія** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Кучай Олександр** – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)
- Лєврінець Маріанна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін, Закарпатський угорський інститут ім. Ракоці Ференца II, (м. Берегово, Україна)
- Лотоцький Василь** – магістрант, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Матєєва Наталія** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Мельничук Ірина** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін, ДВНЗ «Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України» (м. Тернопіль, Україна)
- Пантюк Микола** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич, Україна)
- Розман Ірина** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій, Мукачівський державний університет (м. Мукачево, Україна)
- Романишин Руслана** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фахових методик і технологій початкової освіти, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Русин Галина** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Салига Наталія** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Самойленко Оксана** – кандидат педагогічних наук, докторант кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна)
- Сливка Лариса** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Слюсаренко Ніна** – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології, Херсонський державний університет (м. Херсон)
- Султанова Наталія** – доктор педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського (м. Миколаїв, Україна)
- Турчин Ірина** – кандидат педагогічних наук, в. о. доцента кафедри іноземних мов, Львівський національний аграрний університет (м. Дубляни, Україна)
- Федорович Анна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич, Україна)
- Хрущ Леся** – кандидат економічних наук, доцент кафедри методики навчання математики та інформатики, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Царик Ольга** – доктор педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов Тернопільський національний економічний університет (м. Тернопіль, Україна)
- Червінська Інна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Червінський Андрій** – кандидат історичних наук, викладач кафедри географії та природознавства, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)
- Чичук Антоніна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (м. Черкаси, Україна)

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

- Bida Olena** – Doctor of Pedagogical Sciences, professor, Head of the Department of pedagogy and psychology, Ferenc Rókytzi II Transcarpathian Hungarian Institute (Beregovo, Ukraine)
- Bilavych Ivan** – Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant I Department of Anesthesiology and Intensive Care Warsaw Medical University (Warsaw, Polska)
- Chervinskyi Andrii** – Candidate of Historical Sciences, Department of Geography and Natural Sciences, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Chervinska Inna** – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Department of Pedagogy of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Chychuk Antonina** – PhD in Education, Associate Professor, Preschool Education Department, Bogdan Khmelnytsky National University in Cherkasy (Cherkasy, Ukraine)
- Dzon Juliia** – Graduate student, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Humeniuk Iryna** – PhD in Philology, Associate Professor, Department of Pedagogy of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Iyevlyev Oleksandr** – Ph. D (Technical), Associate Professor, Department of Pedagogics and Social Management, Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine)
- Khrushch Lesya** – Ph. D (Economic Sciences), Associate Professor, Department of Mathematics and Informatics and Methods of Teaching, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Klepar Mariia** – PhD in Education, Associate Professor, Department of Pedagogy of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Kuchai Olexander** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Pedagogy National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)
- Levrints Marianna** – PhD in Education, Associate Professor, Department of Philology, Ferenc Rókytzi II Transcarpathian Hungarian Institute
- Lototskyi Vasyl** – Graduate student, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Matveyeva Nataliia** – PhD in Education, Associate Professor, Department of Pedagogy of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Melnychuk Iryna** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of the Higher School and Social Disciplines Horbachevsky Ternopil State Medical University (Ternopil, Ukraine)
- Pantyuk Mykola** – Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor, Vice-rector of Scientific work of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (Drohobych, Ukraine)
- Romanyshyn Ruslana** – PhD in Education, Associate Professor, Department of Specialist Methods and Technologies of Elementary Education, Vasyl Stefanyk Prekarpatian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Rozman Iryna** – PhD in Education, Associate Professor, Department of Philology and Social Communications, Mukachevo State University (Mukachevo, Ukraine)
- Rusyn Halyna** – PhD in Education, Associate Professor, Department of Pedagogy of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Salyha Nataliya** – PhD in Education, Associate Professor, Department of Pedagogy, Vasyl Stefanyk Prekarpatian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Samoilenko Oksana** – PhD in Education, doctoral student of the chair of pedagogy Zhytomyr Ivan Franko State University (Zhytomyr, Ukraine)
- Slyvka Larysa** – PhD in Education, Associate Professor, Department of Pedagogy of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian national university (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Slyusarenko Nina** – Doctor of Pedagogical Sciences, Full Professor, Department of Pedagogy and Psychology, Kherson State University (Kherson, Ukraine)
- Sultanova Natalia** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Specific Education, Mykolaiv V. O. Sukhomlynskyi National University (Mykolaiv, Ukraine)
- Tsaryk Olga** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor Foreign languages department Ternopil National Economic University (Ternopil, Ukraine)
- Turchyn Iryna** – PhD in Education, Acting Associate Professor, Department of Foreign Languages Lviv National Agrarian University (Dubliany, Ukraine)
- Fedorovych Anna** – PhD in Education, Associate Professor, Department of General Pedagogy and Preschool Education, Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko (Drohobych, Ukraine)
- Vovk Myron** – PhD in Education, Professor, Department of Pedagogy of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpatian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
- Zelenchuk Ivan** – Candidate of Physical and Mathematical Sciences (Ph. D.), teaching methodology expert of the district methodical Center for Education of Verkhovyna district State administration (Verkhovyna, Ivano-Frankivsk region, Ukraine)
- Zozulyak-Sluchyk Roksoliana** – PhD in Education, Associated Professor, Department of Social Pedagogy and Social Work, Vasyl Stefanyk Prekarpatian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ НАУКОВОГО ФАХОВОГО ВИДАННЯ З ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК «ГІРСЬКА ШКОЛА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Білавич Галина Василівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки початкової освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР

Червінська Інна Богданівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)

Цепенда Ігор Євгенович – доктор політичних наук, професор, ректор, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)

Біда Олена Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (м. Берегово, Україна)

Блават Оксана Зіновіївна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання, Національний університет «Львівська Політехніка» (м. Львів, Україна)

Благун Наталія Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)

Бондар Володимир Іванович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту педагогіки та психології, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (м. Київ, Україна)

Богданець-Білоskalенко Наталія Іванівна – доктор педагогічних наук, головний науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури, Інститут педагогіки НАПН України (м. Київ, Україна)

Валая Войцех – доктор педагогічних наук, проректор у справах студентських та навчання, завідувач відділення загальної дидактики та освітніх систем, Жешувський університет (м. Жешув, Республіка Польща)

Горпініч Тетяна Ігорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Гобачевського» (м. Тернопіль, Україна)

Завгородня Тетяна Костянтинівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)

Євтух Микола Борисович – доктор педагогічних наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук України (м. Київ, Україна)

Кондур Оксана Созонтівна – доктор педагогічних наук, доцент, декан педагогічного факультету ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)

Кононенко Віталій Іванович – доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України, завідувач кафедри загального та германського мовознавства, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)

Котик Тетяна Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри фахових методик і технологій початкової освіти, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)

Кучай Олександр Володимирович – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Лисенко Неллі Василівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ, Україна)

Мазур Пьотр – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Державна вища професійна школа в м. Холм (м. Холм, Республіка Польща)

Максимчук Борис Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури, Ізмаїльський державний гуманітарний університет (м. Ізмаїл, Україна)

Марусинець Мар'яна Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і психології, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (м. Київ, Україна)

Момбек Алія Ануарбеківна – кандидат педагогічних наук, асоційований професор, член-кореспондент МАН ПО, Казахський національний педагогічний університет імені Абая (м. Алмати, Республіка Казахстан)

Пальшкова Ірина Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогічних технологій початкової освіти, декан факультету початкового навчання, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (м. Одеса, Україна)

Пенчковскі Ришард – доктор педагогічних наук, декан педагогічного інституту, Жешувський університет (м. Жешув, Республіка Польща)

Романюк Світлана Захарівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та методики початкової освіти, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, Україна)

Федірчик Тетяна Дмитрівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та методики початкової освіти, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, Україна)

Федчишин Надія Орестівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов, ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Гобачевського» (м. Тернопіль, Україна)

Чепіль Марія Миронівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (м. Дрогобич, Україна)

Яблонський Андрій Іванович – доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та інклюзивної освіти, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського (м. Миколаїв, Україна)

EDITORIAL BOARD

SCIENTIFIC EDITION ON PEDAGOGICAL SCIENCES

«MOUNTAIN SCHOOL OF UKRAINIAN CARPATY»

EDITOR IN CHIEF

Bilavych Halyna – Doctor of Pedagogy, Professor, Department of Pedagogy of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

EXECUTIVE SECRETARY

Chervinska Inna – Doctor of Philosophy Ph D, Candidate of Pedagogic, Assistant professor of the Department of Pedagogy of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

Tsenda Igor – Doctor of Political Sciences, Professor, Rector of public higher education institution «Vasyl Stefanyk Precarpathian National University» (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

Bida Olena – Doctor of Pedagogic, Professor, Head of the department of Pedagogic and Psychology, Ferenc Rakoczi Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Beregovo, Ukraine)

Blavt Oksana – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Physical Education, Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine)

Blagun Nataliya – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of Pedagogy of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

Bohdanets-Biloskalenko Natalia – Doctor of Pedagogical Sciences, a senior researcher of the scientific subsection of Languages of Other Ethnic Minorities and Foreign Literature Teaching Department of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Bondar Volodimir – Doctor of Pedagogic, Professor, Member of NAPS of Ukraine, Director of the Institute of Pedagogy and Psychology at Dragomanov National Pedagogical University (Kyiv, Ukraine)

Walat Wojciech – Doctor of Pedagogy, Vice Rector for Student academic affairs and education, Head of the Department of General didactics and education systems, Rzeszow University (Zheshuv, Poland)

Gorpinich Tetiana – Candidate of Pedagogic, Associate Professor, Department of Foreign Languages, State Pedagogical University «Ternopil State Medical University named after. I. I. Gobachevsky» (Ternopil, Ukraine)

Zavhorodnya Tetiana – Doctor of Pedagogic, Professor, Head of B. Stuparyk Department of Pedagogy, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

Evtukh Nikolai – Academician of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kyiv, Ukraine)

Kondur Oksana – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Dean of the Faculty of Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

Kononenko Vitaliy – Doctor of Philology, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine, Head of department of the General and Germanic Linguistics, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

Kotyk Tetiana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the department of professional methods and technologies of primary education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

Kuchay Olexander – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Pedagogy, National University of BioSource and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Lysenko Nelly – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the department of theory and methodology of preschool and special education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

Borys Maxymchuk – PhD in Education, Professor of Social Work, Social Education and Physical Education, Izmail State Humanitarian University (Izmail, Ukraine)

Marusinets Marianna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the department of Pedagogical and Psychology, National Pedagogical University named after M.P Drahomanov (Kyiv, Ukraine)

Mazur Petr – Doctor of Pedagogic, Professor, Head of the department of Pedagogic at State School of Higher Education (Chelm, Poland)

Mombek Aliya – Candidate of Pedagogic, Associate Professor, Corresponding Member of MAN PO, Kazakh National Pedagogical University named after Abay (Republic of Kazakhstan)

Palshkova Irina – Doctor of Pedagogic, Professor of the Department of Pedagogical Technologies of Primary Education, Dean of the Faculty of Primary Education, Kostiantyn Ushynskyi South Ukrainian National Pedagogical University (Odessa, Ukraine)

Pęczkowski Ryszard – Doctor of Pedagogic, Dean of the Institute of Pedagogy, Zheshuv University (Zheshuv, Poland)

Romaniuk Svitlana – Doctor of Pedagogic, Professor, Department of Pedagogy and Methodology of Primary Education, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Chernivtsi, Ukraine)

Tetiana Fedirchuk – PhD in Education, Professor of the Department of Pedagogy and Methods of Primary Education, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Chernivtsi, Ukraine)

Fedchyshyn Nadiya – Doctor of Pedagogic, Professor, Head of the Department of Foreign Languages, «Ternopil State Medical University named after. I. Y. Gobachevsky» (Ternopil, Ukraine)

Chepil Mariia – Doctor of Pedagogic, Professor, Head of the department of General Education and Preschool Education at Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University (Drohobych, Ukraine)

Andrii Yablonskyi – PhD in Psychology, Associate Professor, Head of the Department of Pedagogy and Inclusive Education, Vasyl Sukhomlynskyi National University (Mykolayiv, Ukraine)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ОСВИТИ

<i>БІДА ОЛЕНА, ЧИЧУК АНТОНІНА, КУЧАЙ ОЛЕКСАНДР.</i> СТАН ДОСЛІДЖЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУ Й ОБДАРОВАНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРАЦЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ УЧЕНИХ	5
<i>РУСИН ГАЛИНА.</i> ОСВІТА ЯК ЦІННІСНА ДОМІНАНТА У ВИХОВАННІ МОЛОДІ	11
<i>ТУРЧИН ІРИНА.</i> ФЕМІНІСТИЧНА ПЕДАГОГІКА ЯК НАПРЯМ КРИТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ	16
<i>ХРУЩ ЛЕСЯ, ЛОТОЦЬКИЙ ВАСИЛЬ.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМИ GEOGEBRA ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНЯ	19
<i>ЦАРИК ОЛЬГА.</i> КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	28

РОЗДІЛ II. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

<i>БІЛАВИЧ ІВАН, ПАНТЮК МИКОЛА, СЛИВКА ЛАРИСА.</i> РОЗВИТОК СУСПІЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ОПІКИ ДІТЕЙ ТА ДОРОСЛИХ НА ПРИКАРПАТТІ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПЕРША ПОЛОВИНА ХХ СТОРІЧЧЯ)	34
<i>ЛЕВРІНЦ МАРІАННА.</i> ГУМАНІЗМ ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У США	40
<i>РОЗМАН ІРИНА.</i> ПРОБЛЕМА ПЕРІОДИЗАЦІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПЕРСОНАЛІЇ	45
<i>САЛИГА НАТАЛІЯ.</i> НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНІ МОТИВИ У ДІЯЛЬНОСТІ МИХАЙЛА БАЗНИКА	48
<i>САМОЙЛЕНКО ОКСАНА.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВИТИ ДОРОСЛИХ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ: ДОСВІД СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	52
<i>СЛЮСАРЕНКО НІНА.</i> ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В МАЛОКОМПЛЕКТНИХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	56
<i>СУЛТАНОВА НАТАЛЯ.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЖІНОЧОЇ ОСВИТИ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ)	61
<i>ФЕДОРОВИЧ АННА.</i> ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ В ГАЛИЧИНІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	67

РОЗДІЛ III. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР РЕГІОНУ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

<i>ЗЕЛЕНЧУК ІВАН.</i> ЕТНООСВІТНІЙ ПРОЕКТ «ОСНОВИ ГІРСЬКОГО АГРАРНОГО ГОСПОДАРСТВА ГУЦУЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ»	73
<i>КЛЕПАР МАРІЯ.</i> ВИКОРИСТАННЯ СИМВОЛІКИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОСТЮМА ПРИКАРПАТТЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	77
<i>ЧЕРВІНСЬКА ІННА, ЧЕРВІНСЬКИЙ АНДРІЙ.</i> РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ ГІРСЬКОЇ ШКОЛИ	83

РОЗДІЛ IV. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

<i>ГУМЕНЮК ІРИНА.</i> АНАЛІЗ СУТНОСТІ ТА ВЕКТОРНОГО ЗАСТОСУВАННЯ КОНТЕКСТНОГО ПІДХОДУ ДО ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»	89
<i>ЗОЗУЛЯК-СЛУЧИК РОКСОЛЯНА.</i> СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ	93
<i>ІВЛЄВ ОЛЕКСАНДР.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ДИДАКТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА	97
<i>МЕЛЬНИЧУК ІРИНА.</i> ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ	102

РОЗДІЛ V. ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ОСВИТИ ГІРСЬКИХ РЕГІОНІВ

<i>ВОВК МИРОН, ДЗЬОН ЮЛІЯ.</i> МУЗИЧНО-РИТМІЧНИЙ РОЗВИТОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ГІРСЬКОЇ ШКОЛИ	106
<i>МАТВЕЄВА НАТАЛІЯ.</i> СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ	111
<i>РОМАНИШИН РУСЛАНА.</i> НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	116

CONTENTS

CHAPTER I. THEORETICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS OF MODERN EDUCATION

<i>BIDA OLENA, KUCHAI OLEXANDER, CHYCHUK ANTONINA. THE STATE OF RESEARCH OF THE PROBLEM OF DEVELOPMENT OF INTELLECT AND CAPABILITY IN CHILDREN OF PRE-SCHOOL AGE IN WORKS OF UKRAINIAN AND FOREIGN SCIENTISTS. . . . .</i>	5
<i>RUSYN HALYNA. EDUCATION AS A VALUE DOMINANT IN THE UPBRINGING OF YOUTH . . . . .</i>	11
<i>TURCHYN IRYNA. FEMINIST PEDAGOGY AS A DIRECTION OF CRITICAL PEDAGOGY. . . . .</i>	16
<i>KHRUSHCH LESYA, LOTOTSKYI VASYL. APPLICATION OF THE GEOGEBRA PROGRAM FOR THE ORGANIZATION OF EDUCATIONAL AND COGNITIVE PUPIL'S ACTIVITIES . . . . .</i>	19
<i>TSARYK OLGA. COMMUNICATIVE APPROACH TO TEACHING THE UKRAINIAN LANGUAGE AS A FOREIGN LANGUAGE . . . . .</i>	28

CHAPTER II. HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL ASPECTS OF PEDAGOGICAL RESEARCH

<i>BILAVYCH IVAN, PANTYUK MYKOLA, SLYVKA LARYSA. DEVELOPMENT OF PUBLIC MEDICAL CARE FOR CHILDREN AND ADULTS IN CARPATHIAN REGION (END OF THE XIX - THE FIRST HALF OF THE XX CENTURY) . . . . .</i>	34
<i>LEVRINTS MARIANNA. HUMANISM AS A CONCEPTUAL FOUNDATION OF FOREIGN LANGUAGE TEACHER EDUCATION IN THE USA . . . . .</i>	40
<i>ROZMAN IRYNA. THE PROBLEM OF PERIODIZATION OF PEDAGOGICAL PERSONNEL STUDY . . . . .</i>	45
<i>SALYHA NATALIYA. NATIONAL-PATRIOTIC IDEAS OF MYKHAILO BAZNYK. . . . .</i>	48
<i>SAMOILENKO OKSANA. DEVELOPMENT TRENDS FOR ADULT EDUCATION AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY: THE EXPERIENCE OF THE SLOVAK REPUBLIC . . . . .</i>	52
<i>SLYUSARENKO NINA. PROBLEMS OF ORGANIZING PROFESSION-ORIENTED EDUCATION IN INCOMPLETE SCHOOLS OF UKRAINE AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY . . . . .</i>	56
<i>SULTANOVA NATALIA. DEVELOPMENT FEATURES OF WOMEN'S EDUCATION IN UKRAINIAN EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS (THE SECOND HALF OF THE XIX - THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY) . . . . .</i>	61
<i>FEDOROVYCH ANNA. CONTENTS OF TRAINING OF PRESCHOOL EDUCATORS IN GALICHYNY AT THE BEGINNING OF XX CENTURY . . . . .</i>	67

CHAPTER III. SOCIO-CULTURAL SPACE OF UKRAINIAN CARPATHIANS REGION AND ITS IMPACT ON THE DEVELOPMENT OF PERSONALITY

<i>ZELENCHUK IVAN. ETHNO-EDUCATIONAL PROJECT «FUNDAMENTALS OF THE MOUNTAIN FARMING OF THE HUTSUL REGION OF THE UKRAINIAN CARPATHIANS». . . . .</i>	73
<i>KLEPAR MARIIA. THE SYMBOL OF THE UKRAINIAN NATIONAL COSTUME OF PRECARPATHIA AS A MEANS OF FORMING CULTURAL COMPETENCE OF PUPILS OF SCHOOLS IN MOUNTAINOUS REGION . . . . .</i>	77
<i>CHERVINSKA INNA, CHERVINSKYI ANDRII. REGIONAL FEATURES SOCIO-CULTURAL SPACE OF THE MOUNTAIN SCHOOL. . . . .</i>	83

CHAPTER IV. THEORETICAL-METHODICAL FUNDAMENTALS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS

<i>HUMENIUK IRYNA. ANALYSIS OF THE ESSENCE AND VECTORAL APPLICATION OF THE CONTEXT APPROACH TO TEACHING OF THE COURSE «UKRAINIAN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES». . . . .</i>	89
<i>ZOZULYAK-SLUCHYK ROKSOLYANA. MODERN PRINCIPLES OF FORMING THE PROFESSIONAL ETHICS OF FUTURE SOCIAL WORKERS AT UNIVERSITIES. . . . .</i>	93
<i>IYEVLYEV OLEKSANDR. REALIZATION OF DIDACTIC PRINCIPLES IN THE PROCESS OF FORMATION OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL MOBILITY OF THE FUTURE LECTURER. . . . .</i>	97
<i>IRYNA MELNYCHUK. INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN TRAINING FUTURE SPEECH THERAPISTS. . . . .</i>	102

CHAPTER V. PROBLEMS OF EDUCATION AND UPBRINGING OF CHILDREN IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF MOUNTAIN REGIONS

<i>VOVK MYRON, DZON JULIJA. MUSICAL-RHYTHMIC INSTRUMENTATION AS THE BASIS FOR DEVELOPMENT OF EXECUTIVE SKILLS OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN. . . . .</i>	106
<i>MATVEYEVA NATALIJA. SPECIFICITY OF TEACHING PRIMARY SCHOOL CHILDREN WITH VISUAL DISORDERS. . . . .</i>	111
<i>ROMANYSHYN RUSLANA. NEUROPSYCHOLOGICAL BASES OF COMPUTATIONAL ACTIVITY OF THE ELEMENTARY SCHOOL LEARNER: THEORETICAL ASPECTS . . . . .</i>	116

Наукове видання

Гірська школа Українських Карпат

Наукове фахове видання з педагогічних наук

№ 20

2019

Видається з 2006 року

<i>Головний редактор</i>	Галина Білавич
<i>Відповідальний секретар</i>	Інна Червінська
<i>Літературні редактори</i>	Ірина Гуменюк Лілія Копчак
<i>Технічні редактори</i>	Ярослав Никорак Олеся Власій

«Гірська школа Українських Карпат»
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
вул. Шевченка, 57
м. Івано-Франківськ, 76000

Телефони редакції – (0342) 53-15-74 fax (0342) 53-15-74.
E-mail: mountainschool@pnu.edu.ua <http://scijournals.pnu.edu.ua/index.php/msuc>

Підп. до друку 28.05.2019.
Формат 60x84/8. Папір офсетний. Гарнітура Ukrainian Pragmatica.
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 15,3. Тираж 300 пр.

Видавець і виготовлювач
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»